

გამართა ნაწილობრივი ხასიათისა. მტრმა ვერ მოასწრო გამაგრება ბუვის მარჯვენა ნაპირზედ.

ნსპაპანი, 10 ივლ. ჩამოვიდა 5 გერმანელი აგენტი და რამდენიმე შეიარაღებული ავსტრიელი. გერმანელები ქუჩებში დასერივნენ შეიარაღებულ სპარსელთა თანხლებით, მიუხედავად იმისა, რომ მათ აკრძალული აქვთ ასეთი დემონსტრაცია.

პარაშუტი, 10 ივლ. ვარშავასა და მის მიდამოებში მრავალი ქარხანა და ფაბრიკა. ნაწილი ამ ქარხნებისა ამზადებს სამხედრო მასალას. ვინაიდან შეუძლებელია ამ ქარხნებში მიწოდება ნედლი მასალის და ნახშირისა და რადგან ბრძოლის ველი ამ რაიონს დაუახლოვდა, გადაწყვეტილია გადატანა შუა რუსეთში ამ ქარხნებისა, რომელთაც უდიდესი სამხედრო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა აქვს.

სოლუნი, 10 ივლ. ოფიციალ სტატისტიკურ ცნობებით მცირე აზიიდან და ფრაკიიდან გადმობეჭვილია რიცხვი უდრის 108,000 კაცს. მათ მიერ თავდასხმებული ქონება ფასობს 358,000,000 ფრანკად. გარდა ამისა კონსტანტინოპოლსა და სხვა ქრისტიანულ დაბნეულ ქალაქებში დაზარალებულია 140,000 გადმობეჭვილი.

სტოკოლმი, 10 ივლ. ვისბიდან იუწყებიან: ამას წინად რუსეთის ესკადრის მიერ ჩაძირული ნაღმის ჩამწვობი „ალბატროსი“ ამოიღეს.

რომი, 11 ივლისი. მთავარ შტაბისაგან. მდინარე იზონკოს ნაპირზე ბრძოლა ისევ სწავლობენ. თანდათან ცხადი ხდება ჩვენი გამარჯვება. კორსოს მიდამოებში 9 ივლისს დილით ავსტრიელებმა ჩვენი ჯარის მარცხენა წვერი იერიში მოიტანეს. ჩვენმა ჯარმა, მიუხედავად დიდი ზარალისა, შეინარჩუნა თავისი პოზიციები და შეიჭრა მოპირდაპირე. შემდგომ მავშელ ჯარის მოსვლისა ჩვენ მტერი დაეშინებინათ, ვსდევნეთ და დავატყვევეთ 1500 კაცი.

ათინა, 11 ივლისი. ოსმალეთის ელჩი აცხადებს: მარბარლოს ზღვისა და აივანის ნაპირებიდან ქრისტიანები იმითმად გადავასახლეთ, რომ მოკავშირეთა წყალქვეშას სურსათს აწვდიდნენ.

რიმა, 11 ივლ. გადაწყვეტილია რიგის ქარხნებისა და საწარმოების გადატანა შუა რუსეთში. მასალა, მანქანები და მუშები უფასოდ გადაჰყავთ და გადააქვთ. რიგის ყველა ქარხანა სამხედრო სურსათ-მასალას ამზადებს, ამიტომ მტრის მოხლოების გამო მათ გადატანას უდიდესი სამხედრო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა აქვს.

პატროზადი, 11 ივლ. მინისტრთა საბჭომ დაადგინა: გავრცელებულ იქნეს 13 მარტის 1915 წლის დროებითი უკეთეს შესახებ დახმარების აღმოჩენისა სამოქალაქო უწყების მოხელეთა ზოგიერთ მარტებში შესარაბისა, პოდოლისა, ვოლინისა, გროდნისა, ვილნოსი, კოვენოსი, ოდესისა და სხვა, ერაყისა და ქუთაისის გუბერნიებისა და აგრეთვე კარსისა და ბათუმის ოლქებში.

ლონდონი, 11 ივლ. შვედური გემი „კაპელა“, ხე-ტყით დატვირთული, გერმანიის წყალქვეშა ნავმა დასწვა. მებრძოლები გადაარჩინეს.

პრეტორიიდან იუწყებიან: სამართალმა აჯანყებულ გენერალ კემპს მიუთხოვა შეიდი წლის ციხე და ათი ათასი მანეთი ჯარი.

ვაშინგტონი, 11 ივლ. ამერიკის ნოტა მწუხარებას აცხადებს იმის გამო, რომ გერმანიის პასუხი სრულიად არ აქმაყოფილებს ამერიკის მთავრობას, ვინაიდან ეს ნოტა არა სპობს ორ მთავრობათა შორის აღორძულ უთანხმოებას და არ აღნიშნავს იმ საშუალებებს, რომლითაც უნდა განხორციელდებოდეს იქნას პრინციპი კანონიერებისა და კაცობრივობისა. პირიქით, ნოტა გერმანიისა ზოგან უარყოფს ზემოაღნიშნულ პრინციპებს. ამერიკის მთავრობა სთხოვნილობს აღნიშნავს, რომ გერმანია აღიარებს საერთოდ ამ პრინციპებს და თანახმაა შესცვალოს წესი წყალქვეშა ნავთა ბრძოლისა საეპურა გემებთან. მაგრამ ამერიკის მთავრობას არ ესმოდა განცხადება შესახებ იმისა, რომ გერმანია ნამდვილად ვერ განახორციელებს ამ წესებს ნეიტრალ სახელმწიფოებში მიმართ, ვინაიდან ეს წესი ბრძოლისა ნაკარნახევია ინგლისის პოლიტიკით.

ამერიკის მთავრობა ინგლისის პოლიტიკის მოსამართლედ ვერ გამოვა. უკანონო საქციელის გამართლება არ შეიძლება თუ ისეთი საქციელი ნეიტრალ სახელმწიფოს უსაბამო უცილობელ უფლებას ვაკრობისას. თუ ასეთი წესი ბრძო-

ლისა არ მოიპოვო, ნეიტრალ ეროვნებას თავისი უმალესი უფლება ეკარგება. ამერიკა მზად არის აღიაროს ახალი წესი საზღვაო ომისა, მაგრამ იგი ვერ შეურიგდება ამერიკულ ხალხს ძირითად უფლებათა დარღვევას. ამერიკის მთავრობა წინადადებას აძლევს გერმანიას დაპყრობის მან „ლუბიტანის“ დაღუპვა, და ბოლოს სწერს: ამერიკის მთავრობა ვერ დაეთანხმება გერმანიის თხოვნას, რომ ჩვენ წინადაწინვე შევაცუბინოთ ხოლომე სახელი იმ გემისა, რომელსაც გერმანიის წყალქვეშა ნავები არაფერს დაუშვებენ, რადგან ასეთი შეთანხმება იმის მომასწავებელი იქნებოდა, ვითომ გერმანიის უფლება ჰქონდეს დაღუპოს ხოლომე დანარჩენი, ჩვენ მიერ დაუსახელებელი გემები“.

პატროზადი, 11 ივლ. ოფიციალი. ბრძანება უაღვსესტოეს მთავარსარდლისა 26 ივნისს თარიღით. როცა ჩვენი ჯარი გალიციიდან უკან მოდიოდა, ჩვენი მტრების წყალობით ჯარსა და ხალხს გავერცელდა ჭირი აღმოჩენილ ახალ ლალატის შესახებ. ამ ჭირს იმითმად ავრცელებენ, რომ ისარგებლონ ჩვენი დღევანდელ მდგომარეობით და მოუსპონ ხალხსა და ჯარს რწუნენა მთავრობისა და ჯარის სარდლებისადმი. როცა ნამდვილად დამტკიცებულ იქნა ლალატი მისათვლით, ფრეიბერგისა და ზალცმანისა, ისინი სამართალში იქნენ მიცემული და ღირსეულად დასჯილი. ასევე სასტიკად მოვეციკვეთ შემდეგშია ცველას, ვისაც დაუშტკიცებთ ლალატს. ასეთ მნიშვნელოვან საქმეში სასტიკად ვსჯილი და შემდეგშია დავსჯი ჯარსა და ხალხს სულსა და გულის ამრევად ჩავთვლი ყველას, ვინც ლალატს სწამებს უდანაშაულოს, ან ყველას ვისაც რუსული გვარი არა აქვს და ვინც პატროსნად ასრულებს თავის მოვალეობას წინაშე მეფისა და საიდლებელად მამულისა. ცხადია, რომ ასეთი ჭირი ვრცელდება მტრის ბანაკიდან, ამიტომ თვით მებრძოლი სახმედრო სამართალს სასტიკად დაისჯებიან. მტრეცედ მრწამს, რომ წმიდა რუსეთის ერთგულ შვილებს სჯერათ ჩემი მეფისადმი ერთგული სამსახური, გულშემატკივანად მოვუდინა მომავლის და აღიჭურვილიან ღრმა რწმენით, რომ შეწყვენიან დღვისათა, მიუხედავად ჩვენის მტრების ყოველგვარ ოინებისა, ჩვენს მიმე საქმეს გამარჯვებით დავაგვირგინებთ.

ხელმწიფე იმპერატორმა წმიდა გიორგის იარაღი უბოძა კავკასიელ ცხენოსანთა დივიზიის სარდალს დიდ მთავარს მიხეილ ალექსანდრეს ძეს.

ჩიკაგო. მიდინარეზე გადაბრუნდა საექსპორტო გემი. აქომამდე ხუთიანი დამხვავალი წყლიდან ამოიღეს. დამხვავლთა რიცხვი 1200 იქნება.

ლონდონი, 11 ივლ. რეიტერის სააგენტო იუწყება: მთელი ინგლისის ხალხი იტაცებით თვალყურს ადევნებს რუსის ჯარის გასაოცებელ სიმაძიეს და მის თავგანწირულ ბრძოლას. პრესა იმედს გამოთქვამს, რომ დიდი მთავრის ჯარის შეუპოვარი წინააღმდეგობა რუსეთის სასარგებლოდ დაგვირგინდება.

ვაშინგტონი, 12 ივლ. გერმანიის ნოტის გამოქვეყნების შემდეგ ვილსონმა ბრძანება დაუბანა სამხედრო-სახელმწიფო დაწესებულებებს, წარმოადგინონ მოხსენება ეროვნულ თავდაცვის საკითხის შესახებ. ამას წინად ვილსონმა მოიწონა საზღვაო პროგრამა და გადასცა განსახილველად კონგრესს. ამერიკის ფლოტის გასაძლიერებლად ვილსონს განზრახვა აქვს ახლობელ ეპისტოლეში კონგრესის მიმართ შეიტანოს პროგრამა არმიის განვითარებისა.

ლონდონი, 12 ივლ. ოფიციალი ცნობა დარდაწულში მოქმედების შესახებ. 11 ივლისს ოსმალებმა იერიში მოიტანეს ინგლისელთა მარცხენა ფრონტის ჩრდილოეთის სანგრებზე. ინგლისელებმა ფრონტის სანგრებიდან თოფ-ზარბაზნი დაუშინეს თავდასხმელთ. ოსმალთა მცირე რაზმები, საარტილერიო ცეცხლის მოშველებით, მიუახლოვდნენ ინგლისელთა სანგრებს. ინგლისელებმა ორი ტყვიისმფრქვეველი აამოქრულეს ოსმალი იყვნენ უკან დაბრუნებულიყვნენ. ბრძოლის ველზედ ორმოცდაათამდე მკვლარი დასტოვეს.

სოფია, 12 ივლ. სტამბოლში მყოფმა გერმანიის ელჩმა ვანგენჰეიმმა გუშინ საღამოს გამოიარა სოფიაში და ინახულა მეფე რადოსლავოვიტოვით. ვანგენჰეიმი დღეს მიემგზავრება ბუქარესტში.

პატროზადი, 12 ივლისი. ოფიციალი. სასანიტარიო და სავაჭარო ნაწი-

ლის წინაგარი გამეგ ბრძანებს: „ექიმთა ნაკულევენებამ დიდად იჩინა თავი სამხედრო მოთხოვნილებათან ერთად. მთავრობა ამისთვის მთელ რიგ ზომებს მიჰმართავდა. სამწუხაროდ ამ ზომებმა ვერ შესძლო სიმინელის გადაღება განსაკუთრებით ეპიდემიურ ავადმყოფობის სფეროში. ამიტომ ვაარსებ განსაკუთრებულ კომისიას ერობათა კავშირებისა და გამოქათა კავშირების, და წითელი ჯვრის გამოცხადებისა. კომისიას უფლება ექვლება ზოგიერთ შემთხვევაში სხვა პირებსაც ნება დართონ მონაწილეობა მიიღონ.“

სურსათ-გაწითილიან

ფანტასტიურ სამეფოს ხელმწიფე.

კოვნიკი გუბერნიიდან გამოქვეყნული ლიტერული აზრობენ, რომ გერმანელები მცხოვრებთ შორის ავრცელებენ ბროშურებს ლიტურ ენაზე, გერმანიამ გადასწავილა ლიტის ორივე ნაწილი დიდი (რუსეთისა) და პატარა (პრუსიისა) შეიგრობისა და შექქნას თავისუფალი სამეფო. ამ ფანტასტიურ სამეფოს საზღვრებში შევა ბალტიის ზღვის ნაწილიც ლატვი. მმართველობა მიენდობა სეიმს. შედგენილობაში შევლენ ლატვიები და ლიტვიები. ამ ორ არსებულ სახელმწიფოს მეფე უკე აურჩევიათ, ეს გახლავთ-ვილკლემის უმცროსი ვაჟი პრინცი იოხანბი, რომლის სურათიც ბრიშოურის თავზეა მოთავსებული. ეს წიგნაკი გამოუყალიბ ბერლინიში. (პ. ვ.)“

ინგლისის ბლოკადის შედეგი. როგორც „ტაიმსი“ დღემდეცემს ინგლისელების ბლოკადის ის შედეგი მოპოვია, რომ ამერიკელებს თუ გასულ წელს გაუტანიათ 2,800,000 გარჯაჟი, წელს მხოლოდ 8000 გირვანქის საქონელი. ეს ფაქტი გერმანელებს სააგიტაციო მასალად გამოუყენებიათ და ამერიკელებს აქეზებენ, შეხედეთ, მათმა ბლოკადამ რამდენი ზიანი მოგაყენათ სავაჭრო სფეროში. (პ. ვ.)“

ვინდავაში. რუსებმა ჯერ ადვოტებს რაც რამე საწყობი იყო ვინდავაში, გაანადგურეს ქარხნები და სახლები, დასწვეს რაც რამე სწრაფი ხე-ტყის მასალა მოპოვებოდა და მერე დასტოვეს ქალაქი, რომელიც გერმანელებმა დაიჭირეს.

როგორც „Kur. War.“ იუწყება, მეტრლინეს სადღესასწაულო ჰიმნი დაუწყებია და მიუღწეა პოლონელ ხალხისთვის. „წამებულ ბელგის ხალხისაგან საღამოს ვუძღვნი ჯვარზე ცეულ პოლონეთის ხალხს“, ასე იწყებს მეტრლინიკი თავის ჰიმნს.

რუმინიიდან ოც კილომეტრის მაძილე არსებობს ერთი პატარა რესპუბლიკა სახელად „სან-მარინო“. იტალია-ავსტრიის ომის დასაწყისშივე ამ პაპის რესპუბლიკამ თავის-თავი იტალიის რესპუბლიკად გამოაცხადა. მთელი არმია ამ რესპუბლიკისა შესდგება 80 კაცისაგან. 200 კაცი ჩაეჭურა მოხალისედ იტალიის ჯარში. მიუხედავად ასეთ უმნიშვნელო ძალისა, რასაც რესპუბლიკა „სან-მარინო“ წარმოადგენს, მან მაინც დიდი სამსახური გაუწია იტალიას იმით, რომ ის მფარველობს და იცავს იმ უმთავრესო ტელეგრაფის სადგურს, რომლის განადგურება არა ერთხელ მოუწოდებია გერმანიას.

ბულგარეთის სამინისტროთა საბჭოს თავმჯდომარე რადოსლავოვი.

გაზეთ „Tempus“-ში მოყვანილია საუბარი, რომელიც გაზეთის ოფიციალურ თანამშრომელს ჰქონია ბ-ნ რადოსლავოვთან. პირველი მინისტრი ამბობს: „ბულგარეთის პოლიტიკაში ამ უკანასკნელ თვეების განმავლობაში არავითარი ცვლილება არ მოხდა. მაგრამ ასეთი მდგომარეობა დიდხანს ვერ გასტანს. თუ მოკავშირეთა ცხრთ, ბულგარეთიც ომი ჩაიერთოს, უნდა კარგად იყოფიერ, რომ ბულგარეთი დიდ კომპენსაციას და მტკიცე გარანტიას მოითხოვს. ბულგარეთის აქტიური გამოხვევა დაკავშირებული უნდა იყოს მის ეროვნულ მისწრაფებათა უტყუარ განხორციელების იმედთან მავტელანობის საკითხის საქმეში, რომელიც ბულგარეთის აღზას-ლორენია. ბულგარეთი იმითმად კი არ თხოულობს ამ თვითვე მკაფიო პირობებს ომში ჩასარგვად, თითქოს დროს მოგება სწადდეს მას და მოლაპარაკების ძალად გაქიანებება. ბულგარეთი დიდი მოსურნეა ოთხთა შეთანხმებას გვერდში ამოუდგეს. დარწმუნ-

ბული ვარ, რა დღესაც ბულგარეთი გადასწყვეტს ბრძოლის ველზედ გამოსვლას, დარდაწულის საკითხი საბოლოოდ გადაჭრილი იქნება, თუმცა ჯერ-ჯერობით მოლაპარაკება ოსმალებთან გვაქვს, ისე როგორც ოთხთა შეთანხმებასთანაც.

გერმანიის სოციალ-დემოკრატია.

პაპეს, ბერნშტეინის და კაუციკის მანიფესტმა დიდი ლიტერატურა შექქნა გერმანიაში. ამ ლიტერატურას მიემართა კიდევ ცნობილ ზოფდესტრას შრომა, რომელიც საკითხს სულ სხვანაირად აყენებს. ზოფდესტრას ალფოთებულია პაპესსა და მისი ამხანაგების გამოხვევით, რომლებსაც ის რომანტიკოსებს უწოდებს. ზოფდესტრას აზრით მათი რომანტიკოსობა იმაში მდგომარეობს, რომ მათ არ ესმით სოციალდემოკრატის მნიშვნელოვანი გერმანიის კონსერვატორებთან ბრძოლაში.

ავგისტოს დასაწყისში გერმანიის სოციალ-დემოკრატის ოფიციალ მეთაურთა თათბირი მოხდებოდა. გამოსაკვლევ საკითხად წამოყენებულია ზაგის პირობები და ანექსიის საკითხი.

კოოპერაციის მკვლელობა

კოოპერაცია—თანამშრომლობა, ამ სიტყვის უბრალო თუ ფართო მნიშვნელობით და საცა რამდენიმე კაცი ერთ საქმეზედ მუშაობს—ისინი უკვე შეერთებული არიან თანამშრომლობით. ამ მხრივ ქართველობას წარსულში უკვე შეუძნებია თანამშრომლობის კოოპერაციისა და ეხლაც ხშირად სარგებლობს მისი სიკეთით ჩვენი გლეხობა. ესეთი გახლავს, მაგ., მოდგამობა, როდესაც რამდენიმე ოჯახი შეერთდება იმ პირობით, რომ საერთოდ მოხანა მიწა. ზოგს გამოჰყავს ხარი, ზოგს გუთანი, ზოგს უღელ-ჭაბანი, ზოგს მუშა და ზოგსაც გუთნის დედა. ამ დამზადებული მანქანით ხნავენ იმდენ მიწას, რამდენიც საჭიროა ყველასათვის, მაგრამ ისე კი, რომ ხსნავდ მანქანის სხვა და სხვა ნაწილებს სხვა და სხვა ზომის ნახნავი მოდის. მაგ., თუ ერთმა ოჯახმა გამოიყვანა ორი უღელი ხარი და ოთხი დღისა მხოუბნეს, მაშინ უბრალო მებრებს მოხსნავენ ნახევარ დღეურს, ან გუთნის დედას—ორი დღისა და სხ. და სხ. გარდა ამ რთული თანამშრომლობისა, არის უფრო სადღე: მამითაი, როდესაც რამდენიმე ოჯახს წევრი ერთდება ვინმე ობოლის, ღარიბი კაცის ყანის მოსამკალოდ, ან ერთმანეთს შევლიან, თუ საჭიროა ყანის მომკა. ასეთივე თანამშრომლობა საწყავე რუბის გუყვანის თუ საზოგადოდ წყლის განაწილების დროსაც.

ჩვენში რამდენიმე სხვა სახის თანამშრომლობაც არის, მაგრამ ყველა ესენი ატარებენ დროებით ხასიათს, ე. ი. შესდგებიან განსაზღვრულ დროს და განსაზღვრულ საქმისათვის და შემდეგ იშლებიან. მაგრამ რაკი ხალხს შეუთვისებია სიეთე ასეთგვარი მუშაობისა—ასეთი მოვლენა ხშირია თავისთავადც და უკანასკნელ დროს, კოოპერატიულ მოძრაობის ზეგავლენით უფრო ფართო ხასიათს იღებს. ეს ადვილი ასახსენელიცაა, რადგან ჩვენში კოოპერაციისათვის ერთგვარი კულტურული საძირკველი უკვე ჩაყრილია ზემოხსენებულ თანამშრომლობათა ისტორიული არსებობით. ამიტომ გხედავთ ჩვენ განხორცილს. მაგ., ისეთ ამხანაგობებს, როგორც სამკალი და სალემო მანქანების ერთად ამუშავება, ღვინისა და ხილის მწარმოებელთა თუ გამსაღებელთა შეერთება, მომხმარებელი საზოგადოება თუ საკრედიტო და სხ. და სხ. ყველა ეს ამხანაგობანი ზოგან შეგნებულად და ზოგან ჯერ მხოლოდ ალბათით უახლოვდებიან ნამდვილ კოოპერაციას, ე. ი. ისეთ თანამშრომლობას, რომელიც არსებობს არა დროულად, არამედ მოქმედებს მუდამ, განსაზღვრული წესის მიხედვით.

უმთავრესი საფუძველი ყველა კოოპერაციისა—გაჭირდება. რამდენიმე კაცი, ოჯახი თუ ჯგუფი ერთდება იმ საქმისათვის, რომელსაც ცალ-ცალკე ვერ მოერგვა და იადილებს ცხოვრების პირობებისა და სხ. —ხელს გაუწვიან და შეითვისებენ მის დიდ მნიშვნელობას ეხლანდელ გაჭირებულ მდგომარეობის დროს. სხვა კოოპერაციებთან შეთანხმებით „მეურნე“ შესძლებს მომხმარებელთა კოოპერაციების გაერთიანებას და შემდეგ იქნება მწარმოებელთა უშუამალე შეკავშირებასაც.

სხვათა ხელში გადადის. ცხოვრება თანდათან რეგულდება. მტრმა და მტრის მოთხოვნილებები შედგენს ქართველ ადამიანს და საწვავლანს ამისას კი არა ზრდის პროგრესიულად, არამედ არსებულს სპობს ხელყოფურად. გაჭირვება მიჩვევით, გაქცევა გიჭინებო, უტყვამს ბრძნულად ხალხს და ინსტინქტით იქით გაქცეულა, საცა თანამშრომლობის დიდი საშუალება. მართლაც, ყოველგვარი კოოპერაცია ადვილად იკადებს ფეხს ჩვენში და პრესის, შეგნებრილი ხალხის და ინტელიგენციის მოვალეობა,—ამ გაჭირვებისგან გასაქცევ ადგოს დიდი ყურადღება მიაკციოს. არ არის ისეთი დარკი წარმოებისა თუ ცხოვრებისა, საცა კოოპერაციის თვალსაჩინო ადვილი არ დაეპიროს, მაგ., ევროპაში, და არ არის არც ერთი იმგვარი დარკი ჩვენში, საცა კოოპერატიულ მოქმედებას არ შეეძლოს მთლად გარდაქმნა კი სახალხო მეთრეობისა, არამც თუ აღორძინება გაუშვამდეს.

ამიტომ ქართველი მოწინავე საზოგადოება, რომელიც ყოველთვის ხალხს გაჭირვებასა სჩივის და სტრის, დიდი თანაგრძობით და ნამდვილი ხელის შეწყობით უნდა შეხედეს ხოლომე ყოველ ამგვარ მოვლენას, ყოველს კოოპერაციეს, რომელიც მიხნად დაისახავს ჩვენი ხალხის მატერიალ და საკულტურო აღორძინებას. ქართველი საზოგადოება მოვალეა შეგნებით და მატერიალურად დახმაროს ისეთ კოოპერატივეს, რომელიც ერთის მხრით აერთობს ხალხს საერთო მიზნებისათვის და აჩვენებს თანამშრომლობას და მეორეც—ამაგრებენ იმ საერთო გეონომიურ საძირკველს, რომელზედაც აღმოცენდება ხოლომე ხალხის ყოველმხრივი კეთილდღეობა და ბედნიერება. ქართველი საზოგადოება ინსტიტუტთა გარნობს კოოპერაციის დიდ მნიშვნელობას და დიდ დახმარებასაც უწევს, საცა ხელა მიუწვდება, მაგრამ ჯერ სრულიად არ არის შეგნებული ჩვენგან, თუ რა დიდ და საშვილიშვილო საქმეს ეყრება საძირკველი ყველა იმ თუნდ პაწია საქმეებით, რომელიც ჩადებებიან სოფლად თუ ქალაქში კოოპერატივის სახით. რამდენიმე მწარმოებელ, მომხმარებელ, თუ საკრედიტო კოოპერატივეს უკვე თვალსაჩინო ნაყოფი გამოუღია და მათს გამარჯვლებას, შათს ბუნებრივ ზრდას და შეკავშირებას საერთო მოქმედებისათვის უადრესი მნიშვნელობა ექნება ჩვენში.

ამ მხრივ თანამედროვე ომმა ნაწიურად სიძლიერით გამოაჩინა სწორედ ყოველგვარი თანამშრომლობის მნიშვნელობა, მეტადრე მწარმოებელთა და მომხმარებელთა, როცა მეტად გაძვირდა ერთის მხრით, მუშა ხელი და მეორე მხრით—პირველ საჭიროების ყოველი საგანი, როგორც წარმოებამში მუშის სიმცირე უნდა შეავსოს თანამშრომლობის ინტენსივობამ, ისე მომხმარებელთა შეკავშირებულმა და შეგნებულმა მოქმედებამ უნდა გააიფოს ყოველი საჭირო სახმარებელი საგანი და ალაგმოს უსაზღვრო საპყელიცა. მომხმარებელი კოოპერაცია, მაგ., თანაბრად საჭიროა როგორც სოფლისათვის, ისე ქალაქში და სწორედ ამან უნდა იყოს მიქცეული ჯგუროვანი ყურადღება. აქა-იქ სოფლებში და პრიონციაში უკვე დაარსდა რამდენიმე მომხმარებელი ამხანაგობა და მათ სჭირათ ხელის შეწყობა ცენტრიდან, რომ ერთის მხრით, გაუადვილებდ არსებობა და მეორეს მხრით—შეასრულონ ნამდვილი თვისი დანიშნულება—გაიფოს საჭირო საქონლისა და ხალხის შეკავშირება. ასეთი ცენტრალი კოოპერატივი ერთ და იმავე დროს დაეკავშირებს სოფელსაც და ქალაქს მომხმარებელთა სოფელსაც და სხ. —ხელს გაუწვიან და შეითვისებენ მის დიდ მნიშვნელობას ეხლანდელ გაჭირებულ მდგომარეობის დროს. სხვა კოოპერაციებთან შეთანხმებით „მეურნე“ შესძლებს მომხმარებელთა კოოპერაციების გაერთიანებას და შემდეგ იქნება მწარმოებელთა უშუამალე შეკავშირებასაც.

დავებაროთ „მეურნეს“, რომ იგი ერთი ათად დაგვეხმაროს ჩვენ და ჩვენს ხალხს.

პ რ ე ს ა

აზრს" ჩვენი აზრის დამაზიარებელი ვარსაყვედურით (იხ. ჩვენი გაზეთის № 41) და ვითხოვ: როდის იყო რომ საქართველოს საზღვრების აღნიშვნის თაობაზე „საქართველომ“ თვალის ჩაუკრა“ „სახალხოს“ და შეთანხმება სთხოვა. ამასთან ისიც აღვნიშნეთ, რომ ამ საქმეში ჩვენსა და „სახალხოს“ შორის „არასოდეს და არასდროს“ ხიდი არ გაიღება. ესეა „აზრის“ ისევე ეთინათობას და გასხლეტას ლამობს. იგი სწერს:

მეგრე რა აქედან? შეთანხმება განაყოფიერებს კომპრომის ნიშნავს ან რიხიანთა გაყვანის მთხოვნილობა მებრძოლი ნაციონალიზმისა არასოდეს არ მიიხრდილება?

საქმე იმაშია, რომ „საქართველო“ „სახალხო გაზეთს“ დასაყვედურებდა: სიზღიდის მუშაობას ნუ ეწყვი, აზრულეს „აზრს“ ვერ შეაცდევინებ. ამიტომ სჯობს ისევე ჩვენ ვიკამათოთ. ეს არის მორცხვად თვალის გაკეთება.

ეს მორცხვად თვალის „გაკეთება“ კი არ არის, არამედ მეორე სიყალბეა „აზრის“ პრესის ავტორისა. ჩვენ „სახალხოს“-თვის არ გვითხოვია კამათის გამართვა. ჩვენ მხოლოდ გამოვიგნებურეთ აღძრულ საკითხს, და თუ ეს გამოიხსნება—პირდაპირი მოვალეობა ყოველგანაშეობისა ნიშნავს თვალის „გაკეთებას“. მაშინ „აზრი“ ყოველ ნომერში რამდენჯერმე „უკეთებს“ თვალს ქართულსა და უფრო კი რუსულ პრესას.

რა იყო მთავარი საგანი ჩვენ შორის ატეხილ დავისა? ტერიტორიული პრინციპი თვითმართველობისა, რომლის შენახვებ ეწყვეტა:

იგი იწამს ავსტრიის ყველა ერთა სოც.-დემოკრატიკმა (ბრიუნის კონგრესზე), რუსეთში—პოლონელებმა, ლატვიკებმა, ფინებმა, მალორინებმა, სომხებმა. დარჩენი მხოლოდ ებრაელები და ქართველები. ებრაელებს არც შეუძლიანთ მისი მიღება, რადგან ტერიტორია არა აქვთ. არც ქართველ სოც.-დემოკრატებს შეუძლიანთ. რატომ? იმიტომ რომ მათ ათწლების განმავლობაში ასო ტრამი დაწერეს და ასო ათასჯერ სთქვეს: ტერიტორიული თვითმართველობა ბატონობის აღდგენა, იგი უკიდურეს რეპუბლიკანობა და შერაზმელთა იღვანელობა. როგორ უნდა მოვიხრავთ ვეღა მათ საუთარ ხელით ყველის გამოჭრა. აი უბრალო მიზეზი „აზრულთა“ ეთინათობისა.

„აზრმა“ აქედან ამოსწერა პირველი სამი ტერიტორია და დანარჩენს, ესე იგი დედა-აზრს მიაწერა „და სხვა“. მან ხელი სტაცა ორ სიტყვას—„ბრიუნის კონგრესს“ და ხაზგასმით უწერდა მას მტკნარი სიტყვი. „სამწუხაროდ, ესე ხელთ არა გვაქვს ოქმები ამ კონგრესისა, და როცა ვიყოფით, დადგურდებოდა მის, იმას კი ვითყვეთ წინდარინევი, რომ ამ კონგრესზე ავსტრიელ პოლონელთა სოც.-დემოკრატიკამ თავის ბელადის და მინსკის სახელით მოითხოვა ტერიტორიული ავტონომია. დედა-აზრი ჩვენი პრესისა ბრიუნის კონგრესი კი არ იყო, არამედ ალია-რუნა ტერიტორიული პრინციპისა ავსტრიისა ტრუსეთის ყველა ერთა სოც.-დემ.ის მიერ, გარდა ქართველებისა და ებრაელებისა. მიზეზი ამისა ამონაწერი არასდროს. „აზრი“ კი მთავარ აზრს გაუსხლტა, ბრიუნის კონგრესს შეასკუდა და მიიშალა.

ეს საკითხის გარკვევა კი არ არის, არამედ მისი მიშალვა და მიუწეჩება გასაღეთი.

გაზეთი „ზემშინა“ ცხება იმ ცვლილებას, რომელიც სამინისტროში მოხდა. გულგამწყალი იგი მკვებ სიტყვებით უმასპინძლებდა იმ რუსულ თანამომეტ, რომელიც სასაგარეო საქმეთა დეპარტამენტში ცვლილებაში აღმოაჩინეს მოავრობის კურსის მარცხნით გადახრა. გაზეთი ამბობს.

„...ყველაფერი ეს ჭორია და სისუფლები.“

მეგობრებო თუ მეგობრებო მთავრობა მხოლოდ იმ ქვეყნებში შეიძლება იყოს, სადა საპარლამენტო რეჟიმი და სადაც მინისტრები არა თავის მტრებად მინისყოფის ამსრულებელია, არამედ თავანთის პარტიისა. არავითარ მარცხნით გადახრას არ მათსაყვამის იმ ცვლილება, რომელიც სამინისტროში მოხდა ნებითა სრულიად რუსეთის თვითმართველ შესაბამისად.

სადავში ისევ ის ი. ლ. გორემინი

უღვას, რომელიც წინედ მემარჯვენეთა სკამზე იჯდა სახელმწიფო საბჭოში; სინოდის ომბუ-პროკურორის ადგილას ზის სახელ. საბჭოს მემარჯვენე ა. დ. სამაჩინი; სამხედრო მინისტრად სახელ. საბჭოს მემარჯვენე წვერი გენერალი პოლივანოვი და იუსტიციის მინისტრად იმავ სახელ. საბჭოს მემარჯვენე წვერი ა. ა. ხევისტავი.

ხალხი თუ შინაგან საქმეთა ახალი მინისტრი თავადი შჩერბატოვი სულით უფრო ნაციონალისტებს ენათესავება, ვიდრე მემარჯვენეთ, ის ენათესავს არ ნიშნავს მთავრობის გამემარცხებებსა. რაც შეეხება თავად შახოვსკის, ვერ გავიგია, რით არის იგი უფრო პროგრესისტი, ვიდრე მისი წინამოადგილე მოკლედ რომ მოვსკრათ, მთავრობის „გამემარცხებება“ მოკლედ იტყობა.

„დენ“-ში დაბეჭდილია მეთაური კავკასიის ერობის შესახებ. მოგვაყვას მეორე ნახევარი ამ წერილისა:

„უკანასკნელ ათ წლების განმავლობაში ერობათა დაწესებულებანი ბევრს რამეს ჰპირდებოდნენ კავკასიას. როდესაც მეფის მოადგილედ აქ გრ. ი. ი. ვორონცოვ-დაშკოვი გაამწესეს 1905 წ., მან კარგეგობრულად განაცხადა, რომ მისი ზრუნვის პირველი საგანი იქნებოდა დაუყოვნებლივ ერობის შემიღება. ამასთანავე გრაფი აღფრთოვანებით აღნიშნავდა, რომ რეფორმა შემოღებული იქნება ადგილობრივ საზოგადოებათა სურვილების თანახმად. მართლაც, მრავალი კრება მოხდა, საზოგადოებათა ელემენტებიც მხურვალე მონაწილეობას იღებდნენ, რომელთა რიცხვიც აღემატებოდა მიწისუფლებათა, მათი დახმარებით შეიმუშავეს რეფორმების ძირითადი საფუძვლები ამ მხარის ადგილობრივ ხასიათების თანახმად. მაგრამ პროექტი მეტად რადიკალი გამოდგა, შეუძლებელი იყო მისი ასეთი შორეული გადახლა საზოგადო რუსულ-კავკასიური პოლიტიკისაგან. მაშინ მოიწვიეს ახალი კრებები, უფრო განსაზღვრული ფარგლებით. თვითონ პროექტიც შეიზღუდა, პირველმა პროექტმა ამასთან შედარებით ნელ-ნელა ფერმკრთალი სახე მიიღო. მაგრამ ასეთმა შრომამაც უფერული ნაყოფი გამოიღო და ის უკანასკნელი პროექტიც არქივს ჩაბარდა.“

მართლაც, კავკასიაში ერობის შემოღების საკითხი მეტად რთული რამ არის. აქ არ არის ისეთი აზნაურ-მემამულეთა კლასი, როგორც რუსეთში. გავრთიანების პრინციპი აუცილებელია. მართალია, არც ბობს ქართველი აზნაურობა, მაგრამ იგი უკვე გალატაკებულია, მეტი წილი გლეხებმა და მამულ-ლიან გლეხობის კვლობაზე შერჩენია რაღაც კრიოიდ დღითი. ამის გარდა ივით „სული“ ქართველ აზნაურობა ფრიად დაშორებულია რუს აზნაურობა სულსაგან. არც თუ განვითარებული ბურჟუაზია. მრეწველობა მხოლოდ ეხლა ითდება ფესს. ანაირად, რეფორმისთვის მხოლოდ ერთი გზაა, რის თანახმადაც ჩვენი ძველი ერობის წესდების პრინციპები საესებით უნდა შეიცვალოს და განახლდეს. მაგრამ ეს ახალიც სამწუხაროდ, უკვე მოძველდა. უნდა გავხსენოთ უმაღლესი ბრძანება 12 დეკ. 1904 წლისა, რომლის მეორე პუნქტში ვკითხვობთ: „ნება მიეცეთ ერობათა და სამოქალაქო დაწესებულებათა შემოღების დაგეგარდ ფართო მონაწილეობა მიიღონ ადგილობრივ მოთხოვნითა მონაწილე-მონაწილეთაგან“. კანონის ფარგლებში უფლება ეძლევათ დამოუკიდებლად იმუშაონ. სამოქმედოდ მოუწოდებენ ადგილობრივ მცხოვრებთა წარმატებით დანიტერესებულ პირებს.“

მართლაც, კავკასიაში ერობის შემოღების საკითხი მეტად რთული რამ არის. აქ არ არის ისეთი აზნაურ-მემამულეთა კლასი, როგორც რუსეთში. გავრთიანების პრინციპი აუცილებელია. მართალია, არც ბობს ქართველი აზნაურობა, მაგრამ იგი უკვე გალატაკებულია, მეტი წილი გლეხებმა და მამულ-ლიან გლეხობის კვლობაზე შერჩენია რაღაც კრიოიდ დღითი. ამის გარდა ივით „სული“ ქართველ აზნაურობა ფრიად დაშორებულია რუს აზნაურობა სულსაგან. არც თუ განვითარებული ბურჟუაზია. მრეწველობა მხოლოდ ეხლა ითდება ფესს. ანაირად, რეფორმისთვის მხოლოდ ერთი გზაა, რის თანახმადაც ჩვენი ძველი ერობის წესდების პრინციპები საესებით უნდა შეიცვალოს და განახლდეს. მაგრამ ეს ახალიც სამწუხაროდ, უკვე მოძველდა. უნდა გავხსენოთ უმაღლესი ბრძანება 12 დეკ. 1904 წლისა, რომლის მეორე პუნქტში ვკითხვობთ: „ნება მიეცეთ ერობათა და სამოქალაქო დაწესებულებათა შემოღების დაგეგარდ ფართო მონაწილეობა მიიღონ ადგილობრივ მოთხოვნითა მონაწილე-მონაწილეთაგან“. კანონის ფარგლებში უფლება ეძლევათ დამოუკიდებლად იმუშაონ. სამოქმედოდ მოუწოდებენ ადგილობრივ მცხოვრებთა წარმატებით დანიტერესებულ პირებს.“

მართლაც, კავკასიაში ერობის შემოღების საკითხი მეტად რთული რამ არის. აქ არ არის ისეთი აზნაურ-მემამულეთა კლასი, როგორც რუსეთში. გავრთიანების პრინციპი აუცილებელია. მართალია, არც ბობს ქართველი აზნაურობა, მაგრამ იგი უკვე გალატაკებულია, მეტი წილი გლეხებმა და მამულ-ლიან გლეხობის კვლობაზე შერჩენია რაღაც კრიოიდ დღითი. ამის გარდა ივით „სული“ ქართველ აზნაურობა ფრიად დაშორებულია რუს აზნაურობა სულსაგან. არც თუ განვითარებული ბურჟუაზია. მრეწველობა მხოლოდ ეხლა ითდება ფესს. ანაირად, რეფორმისთვის მხოლოდ ერთი გზაა, რის თანახმადაც ჩვენი ძველი ერობის წესდების პრინციპები საესებით უნდა შეიცვალოს და განახლდეს. მაგრამ ეს ახალიც სამწუხაროდ, უკვე მოძველდა. უნდა გავხსენოთ უმაღლესი ბრძანება 12 დეკ. 1904 წლისა, რომლის მეორე პუნქტში ვკითხვობთ: „ნება მიეცეთ ერობათა და სამოქალაქო დაწესებულებათა შემოღების დაგეგარდ ფართო მონაწილეობა მიიღონ ადგილობრივ მოთხოვნითა მონაწილე-მონაწილეთაგან“. კანონის ფარგლებში უფლება ეძლევათ დამოუკიდებლად იმუშაონ. სამოქმედოდ მოუწოდებენ ადგილობრივ მცხოვრებთა წარმატებით დანიტერესებულ პირებს.“

მართლაც, კავკასიაში ერობის შემოღების საკითხი მეტად რთული რამ არის. აქ არ არის ისეთი აზნაურ-მემამულეთა კლასი, როგორც რუსეთში. გავრთიანების პრინციპი აუცილებელია. მართალია, არც ბობს ქართველი აზნაურობა, მაგრამ იგი უკვე გალატაკებულია, მეტი წილი გლეხებმა და მამულ-ლიან გლეხობის კვლობაზე შერჩენია რაღაც კრიოიდ დღითი. ამის გარდა ივით „სული“ ქართველ აზნაურობა ფრიად დაშორებულია რუს აზნაურობა სულსაგან. არც თუ განვითარებული ბურჟუაზია. მრეწველობა მხოლოდ ეხლა ითდება ფესს. ანაირად, რეფორმისთვის მხოლოდ ერთი გზაა, რის თანახმადაც ჩვენი ძველი ერობის წესდების პრინციპები საესებით უნდა შეიცვალოს და განახლდეს. მაგრამ ეს ახალიც სამწუხაროდ, უკვე მოძველდა. უნდა გავხსენოთ უმაღლესი ბრძანება 12 დეკ. 1904 წლისა, რომლის მეორე პუნქტში ვკითხვობთ: „ნება მიეცეთ ერობათა და სამოქალაქო დაწესებულებათა შემოღების დაგეგარდ ფართო მონაწილეობა მიიღონ ადგილობრივ მოთხოვნითა მონაწილე-მონაწილეთაგან“. კანონის ფარგლებში უფლება ეძლევათ დამოუკიდებლად იმუშაონ. სამოქმედოდ მოუწოდებენ ადგილობრივ მცხოვრებთა წარმატებით დანიტერესებულ პირებს.“

სადავში ისევ ის ი. ლ. გორემინი

ახალი ამბავი

თავად-აზნაურთა შუამდგომლობა. როგორც ვიცით, ქართველ თავად-აზნაურობას არა ერთხელ აღუძრავს მთავრობის წინაშე შუამდგომლობა ამიერკავკასიაში საერობო რეფორმების შესახებ, მაგრამ, როგორც ვხედავთ, შუამდგომლობა ჯერ კიდევ რჩება „ზნაღ მალადებლისა უდაბნოსა შინა“. ეხლა ვინაიდან გარემოება შეიცვალა და მთავრობა საზოგადოებრივ ძალებს უფრო ნდობის თვლით უტყვის, თბილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა მარშლის თანამდებობის აღმასრულებელი თავ. დ. ე. ჩოლოყაშვილი შუამდგომლობის განახლებას აპირებს იმავე საგნის შესახებ, რისთვისაც მარშლები და დეპუტატები არიან 17 ივლისს მიწვეული სათათბიროდ.

ახალ კლუბში. 12 ივლისს საგანგებო კრება ჰქონდათ ახალ კლუბის წევრებს. თავმჯდომარეობდა პარ. ა. გოთუა. კრებამ განიხილა ნახევარი წლის ფინანსური ანგარიში. ამ წლის განმავლობაში ბალანსი უდრის 74,287 მანეთს. შემდეგ მოსმენილ იქნა მოხსენება კლუბის მოქმედების შესახებ უკანასკნელი 6 თვის განმავლობაში. მოხსენებიდან სჩანს, რომ კლუბის მოქმედება წარმატებაში შედის. კრებამ წლიური ბარჯთ-აღრიცხვის გარეშე გადასდო: 1) წლიურად ორკესტრის დასაქირავებლად 22,000 მანეთი, 2) კლუბის შენობის შესაკეთებლად 1,800 მან., 3) საკონცერტო და წარმოადგენების დარბაზის გასაკეთებლად, რომელიც შარშან ცეცხლში იმსხვერპლა, 15,000 მან., 4) კონცერტებისა და წარმოდგენების გასამართად 2,000 მან., 5) საკონცერტო იარაღების და საზოგადოდ მოძიადე ქონების შესაქმნად 2,000 მან. და 6) მონასახურებისათვის 500 მან. ბოლოს კრებამ მადლობა გადაუხადა მამასახლისთა საბჭოს მუყათი და ნაყოფიერ მუშაობისათვის.

გარისკაცთა ოჯახებისათვის. თბილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა კომიტეტმა ათი თუმანი მიიღო კნ. ნინო ლუარ. ასულის ყარაღაშვილისაგან თბილისის გუბერნიიდან გაწვეულ ჯარისკაცთა ოჯახების სასარგებლოდ. ეს ფული შეიშალა პატრიცეუსი კენისის თაოსნობით გამოართულ სახალხო სერინობაზე თუქურმიშაში (სიღნაღის მაზრა).

კრება. მოგავინებთ ჩვენს მკითხველებს, რომ დღეს, საღამოს 8 საათზე, სამეურნეო ბანკის დარბაზში (სასახლის ქუჩა, № 6) უნდა შესდგეს მომხმარებელ საზოგადოების მეურნის დამფუძნებელ წევრთა კრება. კრების საგანი: მოხსენება დროებითი გამგეობისათვის მოქმედების შესახებ, მორიგი საკითხები, ახალი წევრების მიღება და გამგეობისა და სარევიზო კომისიის არჩევა.

გასო აბაშიძე. 12 ივლისს ხელოსანთა კლუბში წარმოდგენა იყო გამართული; არდგენდნენ „კომბირელს“, რომელშიაც ვასო აბაშიძეც იღებდა მონაწილეობას. მეოთხე მოქმედების დროს ძვირფასი არტისტი უქეიფოდ გახდა და სახლში წაიყვანეს. წარმოდგენა შეწყდა.

ვაჟა-ფშაველა. ჩვენი მეგობარი ვაჟა-ფშაველა კვლავ სუსტად ჰგრძნობს თავს. თბილისის მხურვალე ჰავა თურმე მძიმედ მოქმედობს მის სულიერ მდგომარეობაზე.

უბედური შემთხვევა. 12 ივლისს, დღის 10 საათზე, რკინის გზის სადგურ „რიონზე“ უბედურ შემთხვევას ჰქონია ადგილი. ქუთაისიდან გამოსული სახალხო მატარებელი მისრეს შეცდომით გაუშვა ნაცვლად მეორე ლიანდაგისა პირველზე. იქ კი იმ დროს მდგარა ორთქლ-მაგალი, რომელსაც დასჯახებია მატარებელი. მესამე კლასის 2 ვაგონი მძიმედ მომკვდარა და ექვსიცი მძიმედ დაზარალდა. უკანასკნელთა შორის ჯარისკაციც არიან.

სიბნელის ნაყოფი. გრჩარნი ქუჩაზე, სახლი № 2, სცხოვრობს ერთი მკითხველი დედა-კაცი, რომლის კლიენტება ყოველდღე ასზე ნაკლები არ იქნება. მუშტრები მომეტებულად დედათა სქესისანი არიან, რომელთა-შორის მონიტრ-ლიგენტო ქალებიც ურევინ, რომელთაც გათხოვება ერთობ დაჰგვიანებიათ. მუშტრებს ღებულობს მკითხველი დილის ათი საათიდან. თითო მნახველზე ნიხრია დადებული ორი აბაზი ფული, წმინდა სანთელი და საკმეველი.

დეპუტატი აკაკი ჩხენკელი. 12 ივლისს, დღის 10 საათზე, ქუთაისიდან თბილისს ჩამოვიდა სახელმწიფო სათათ-

ბიროს დეპუტატი აკაკი ჩხენკელი. ვაგზალზე მას მიესალმნენ აზნაურები, თანამაზრუნე და სხვანი. სხვათა შორის მას მოეგებნენ ტრამაის მონასახურებელი ყოფილი, რომელიც შარშან გაიცივის დროს დაატუსაღეს. პასუხისმგებლობისაგან ისინი განთავისუფლებულ არიან, მაგრამ ადგილზე აღარ დებულენ. დეპუტატმა აღუთქვა,—დაგეგმარებითა. იმავე დღეს, საღამოს, დეპუტატი პეტროგრადს გაემგზავრა, სადა 19 ამა თვეს სათათბიროს კრებას უნდა დაესწრას.

ახალი გაზეთი. როგორც გვატყობინებენ, ბ-ნი ვ. წერეთელი და ი. ოცხელი ქუთაისში აპირებენ საორგანიზაციო ქართული გაზეთის გამოცემას.

რედაკციამ მიიღო საყმაწვილო ჟურნალ „ჯეჯილის“ მორიგი (ივნისის) ნომერი შემდეგის შინაარსით: 1) მონაღირე ავსტრალიის მიადამოვში. სურათი. 2) ბავშვების ვიდრება. ლექსი შიო მღვიმელისა. 3) მოხუხბარანი. 4) ცელქი წვიმუნა. თარგმანი—კუდრაქასი. 5) მგზავრობა. ლექსი—სავლე აბულადისა. 6) დეკარგული იმედი. (უკვდავი აკაკის სოცენა)—გი-გი ბ—რია. 7) უსახლ-კარონი. თარგმანი—კუდრაქასი. 8) ლაზარეთი ცხენებისთვის.—ნ-ისა 9) წერილმანი: გამოცანები, აკროსტიხი, ხალხური და ახსნა.

10) მინდვრის თავი. ლექსი რობერტ ბორისა. თარგმანი—ლია ფერაძისა. 11) ...ბუკი... სოფლის ცხოვრებიდან—იარაგველისა. 12) ნიშა ყვავი (სეტონ ტომსონისა) დასასრული. თარგმანი—თამარა ნაცვლიშვილისა. 13) ამბავი ზესკელისა (წერილი მეოთხე). მზე და მისი საზრდახელები—ლია ალხაიშვილისა. 14) მეგობრები—იპონიის მწერლის კენძირი ტოკუტომისა. დასასრული. თარგმანი—ი. ფერაძისა. 15) ოსმალები (ისლამი)—ა. ფ—ახი.

მინისტრის ამხანაგი. თბილისში ჩამოვიდა ფინანსთა მინისტრის ამხანაგი ბ-ნი კუხინსკი, რომელიც აქ რამდენიმე დღეს დაჰყოფს.

ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების მიერ ნასყიდო სიმინდი ჩრდილო კავკასიაში თანდათან მოდის ვაგონებით.

ერთდღიური გაზეთი, რომლის გამოცემაც გადაწყვეტილი აქვს ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებას აქარლები სასარგებლოდ, უნდა დაიბეჭდოს 12,000 ცალი. მოთხოვნილება კი გაზეთისა გუშინ, 18 ივლისს, პროვინციებიდან იყო 11,750 ცალისა. ამ რიცხვში არ შედის მოთხოვნილება თბილისისა, ბაქოსი, ქუთაისისა და სხ. ამის გამო გაზეთის გამოცემა კომისია ყოველ ღონისძიებას ხმარობს მოთხოვნილება საესებით დაქმნაყოფილოს, ისე რომ არავის არ დააუტყდეს გაზეთი.

ხოლერის ნიშნები. ერთი სამხედრო სანიტარი ავად გამხდარა, რომელსაც ხოლერის ნიშნები აღმოჩენია. განავალი გამოსარკვევად გაგზავნეს.

ლაზარეთების გამგედ განკარგულება მოუვიდათ განკერძობული განყოფილებები დაამზადონ იმ შემთხვევისათვის, ვინიცობა თუ ხოლერა გაჩნდა.

პურის ნიხრი. მეთორენების მამასახლისმა შუამდგომლობა აღძრა, გამოეცხვარა თორის ფას გირვანქაზე 1 კაპ. მოეგებოსო. წინააღმდეგ შემთხვევაში პურის გამოცხობა არ შეეგვიძლიანო—ამბობს მამასახლისი.

სურსათი. მოტანილია თბილისში 12 ივლისს: ფქვილი 8 ვაგ., შაქარი 2 ვაგ., ბზე 2 ვაგ., ლენო 3 ვაგ., შებმა 15 ვაგ., ნავთი 6 ვაგ., ჩაი 105 ფუთო, ბრინჯი 155 ფუთო, კარტოფილი 155 ფ., კიტრი 398 ფ., წვანილეულობა 421 ფ., ბაკალიანი 304 ფ., ხეხილი 468 ფ., ყველი 120 ფ., კარაქი 453 ფუთ.

შეცდომის გასწორება.

კვირის ნომერში დ. კ—ის წერილში „გზა და გზა“ ახტალა, გვ. 4. მეორე სვეტზე სწერია: „კრატერის მოყვანილობა დარკოლულ პლასტების ნაკვივი ჰმოწმობს, რომ ამ მიდამოში ნაშთიც არის“, უნდა იყოს: „... რომ ამ მიდამოებში ნავთიც არის...“

„საქართველოს“ მე-31 ნომერში გ. ვეშაველის წერილში „ქანეთ-ქო-კლარჯეთის ბედი“, დაბეჭდილია: ა) „ქანეთ-ტრაპიზონის და ტაო-კლარჯეთის არე-მარე უფრო არის მორწყული... სისხლით“ უნდა იყოს: „უხვად არის მორწყული“. ბ) სხლილი უნდა იკითხებოდეს ასე:—

„იხ. შუბინსკის წერილი „Исторический Вѣстник“-ში № 137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582

გზა და გზა

ლაფის ჰამაჰი.

ნურც გაკვირდებით და ნურც გაგვიცინებთ. ნამდვილ ლაფი ჰამაჰზე მოგახსენებთ. ჯერ ჩემი მეგობარი გაცხადდა. სიცილი ამივარდა, როდესაც თავით ფეხამდე ჟანგ მოდებულ ბრინჯაოს ქანდაკს დაემზავა მისი სხეული.

— რას იცინი, ჩამოდი, ნუ გეშინია... მეპატივებოდა იგი, მაგრამ ჯერ ვერ გამებნენა, ბუჩქის ძირს ვიჯექი და სიცილი ვიკვირებდი გულს. ლაფზე ამოვიღე. ლეკური დაუარა. აქ სიცილმა საშველო წერტილს ააღწია. ნამდვილი ტყის ქაჯი იყო.

— კარგი დაგემართოს, კარგი შენა ხარ! — შეგინიშნე ხარხარით. ის ფიგურების კეთებას მოჰყვა, ხან აპოლონად ექირა თავი, ხან ჰერმესად, ხან კიდევ მოფაროკე გლადიატორად. სიცილი ასევე ცდილობდა. ბოლოს მოვიტოვა ხელი და ნაძალადევა ჩამოხრია. დამავიწყდა სიცილი ვიკვირებდი გულს. ლაფზე ამოვიღე. ლეკური დაუარა. აქ სიცილმა საშველო წერტილს ააღწია. ნამდვილი ტყის ქაჯი იყო.

— კარგი დაგემართოს, კარგი შენა ხარ! — შეგინიშნე ხარხარით. ის ფიგურების კეთებას მოჰყვა, ხან აპოლონად ექირა თავი, ხან ჰერმესად, ხან კიდევ მოფაროკე გლადიატორად. სიცილი ასევე ცდილობდა. ბოლოს მოვიტოვა ხელი და ნაძალადევა ჩამოხრია. დამავიწყდა სიცილი ვიკვირებდი გულს. ლაფზე ამოვიღე. ლეკური დაუარა. აქ სიცილმა საშველო წერტილს ააღწია. ნამდვილი ტყის ქაჯი იყო.

— კარგი დაგემართოს, კარგი შენა ხარ! — შეგინიშნე ხარხარით. ის ფიგურების კეთებას მოჰყვა, ხან აპოლონად ექირა თავი, ხან ჰერმესად, ხან კიდევ მოფაროკე გლადიატორად. სიცილი ასევე ცდილობდა. ბოლოს მოვიტოვა ხელი და ნაძალადევა ჩამოხრია. დამავიწყდა სიცილი ვიკვირებდი გულს. ლაფზე ამოვიღე. ლეკური დაუარა. აქ სიცილმა საშველო წერტილს ააღწია. ნამდვილი ტყის ქაჯი იყო.

— კარგი დაგემართოს, კარგი შენა ხარ! — შეგინიშნე ხარხარით. ის ფიგურების კეთებას მოჰყვა, ხან აპოლონად ექირა თავი, ხან ჰერმესად, ხან კიდევ მოფაროკე გლადიატორად. სიცილი ასევე ცდილობდა. ბოლოს მოვიტოვა ხელი და ნაძალადევა ჩამოხრია. დამავიწყდა სიცილი ვიკვირებდი გულს. ლაფზე ამოვიღე. ლეკური დაუარა. აქ სიცილმა საშველო წერტილს ააღწია. ნამდვილი ტყის ქაჯი იყო.

— კარგი დაგემართოს, კარგი შენა ხარ! — შეგინიშნე ხარხარით. ის ფიგურების კეთებას მოჰყვა, ხან აპოლონად ექირა თავი, ხან ჰერმესად, ხან კიდევ მოფაროკე გლადიატორად. სიცილი ასევე ცდილობდა. ბოლოს მოვიტოვა ხელი და ნაძალადევა ჩამოხრია. დამავიწყდა სიცილი ვიკვირებდი გულს. ლაფზე ამოვიღე. ლეკური დაუარა. აქ სიცილმა საშველო წერტილს ააღწია. ნამდვილი ტყის ქაჯი იყო.

ები. ამ დროს ჩამოუვლია ქრისტეს მგზავრის სახით და შეუნიშნია მისთვის: მომღვარო, ნუთუ არ იცი, დღეს ფერისცვალების დღეა, დღი უმეტი, რატომ წირვას არ დააყენებ, ან რად შეგიბნია ეს ხარები? მღვდელს მისთვის უფრო არ უთხოვებია. — „რა ფერისცვალებაა, რის ფერისცვალებაა, — უთქვია უმეტი, — მე საღვთო მიქსია“. ქრისტეს გაუმეორებია, ცოცხალი არის, მაგრამ მღვდელს აღარ მოუთმენია და კარგად გამოულოცა აღარ იგი. შენ არამეტი ხარ, ასეთებს კი მისტყუებ და მიადგებენო. უფალი დაგსჯით, თორემ შენ იცი, — უპასუხნია ქრისტეს და განწირვებია. გზად მას შემოხვედრიან შინ დაბრუნებული მღვდლის ასულნი.

— შესდევით, ასულნი, ნუ მიხვალთ, — თქვენი ოჯახი დიდს უბედურებას განიცდის. მითაღ ცეცხლში ინთქმება. თუ მიხვალთ და შეხვდებით, უფალი თქვენც დაგსჯით და ქვედ გარდაიქცევითო.

— შესდევით, ასულნი, ნუ მიხვალთ, — თქვენი ოჯახი დიდს უბედურებას განიცდის. მითაღ ცეცხლში ინთქმება. თუ მიხვალთ და შეხვდებით, უფალი თქვენც დაგსჯით და ქვედ გარდაიქცევითო.

— შესდევით, ასულნი, ნუ მიხვალთ, — თქვენი ოჯახი დიდს უბედურებას განიცდის. მითაღ ცეცხლში ინთქმება. თუ მიხვალთ და შეხვდებით, უფალი თქვენც დაგსჯით და ქვედ გარდაიქცევითო.

— შესდევით, ასულნი, ნუ მიხვალთ, — თქვენი ოჯახი დიდს უბედურებას განიცდის. მითაღ ცეცხლში ინთქმება. თუ მიხვალთ და შეხვდებით, უფალი თქვენც დაგსჯით და ქვედ გარდაიქცევითო.

— შესდევით, ასულნი, ნუ მიხვალთ, — თქვენი ოჯახი დიდს უბედურებას განიცდის. მითაღ ცეცხლში ინთქმება. თუ მიხვალთ და შეხვდებით, უფალი თქვენც დაგსჯით და ქვედ გარდაიქცევითო.

— შესდევით, ასულნი, ნუ მიხვალთ, — თქვენი ოჯახი დიდს უბედურებას განიცდის. მითაღ ცეცხლში ინთქმება. თუ მიხვალთ და შეხვდებით, უფალი თქვენც დაგსჯით და ქვედ გარდაიქცევითო.

ციები და განათლებასაც მისდევენ, მაგრამ მათი რიგები ფრიად მცირეა და მეორეც, მათი ქონება ნახევარზე მეტად მაინც დაგირავებულია. მაგრამ ეს სხვათა შორის, დავებრუნდეთ გურჯანს.

როგორც ვსთქვი, გურჯანსაც, როგორც სხვა სოფლებს, მაგრამ მას უფრო, ვიდრე დღემდე ჩემ მიერ დათვალიერებულ რომელიმე სოფელს, დიდი მომავალი უნდა ჰქონდეს. ყოველი ღირსება, რაც სხვებსა აქვს, გურჯანსაც მოჰმადლებია: უხვი ბუნება, კელუცი მდებარეობა, ვენახები. იგი თუ წინ არა, მაინც და მაინც არაფრით ჩამორჩება ვაჭრის, კარდანახს, ანაგას. მაგრამ მას ერთი რამ სიმდიდრე აქვს, რომელიც სხვებს არ მოეპოვებათ. ეს გახლავთ ახტალა. იგი მხოლოდ და მხოლოდ გურჯანის კუთვნილია. უმეტიცა, ერთხელ მაინც გატყუებდა ნამსი და სიმდიდრეც თავის შადრევანს მოხსნის პირსა. მაშინ შესაძლებელია აქეთა კახეთის ვაჭრობის ცენტრი აქ გადმოვიდეს, სოფელი გაიზარდოს, მიდამო გაიფართოვოს და კონტა პატარა ქალაქად იქცეს.

თავისთავად გურჯანი კარგა ღონიერი სოფელია. მთელი სოფელი სწორ უბნებადაა დაყოფილი. აღსანიშნავია სახასო, ხევის უბანი, კოტეხისა, ახტალისა ანუ ნაღბო (ლეშუა კახურად ლობიოს ნიშნავს) და სხვა. ამ უბანთა შორის საინტერესოა სახასო. ამას თავისი ისტორია აქვს, რაც გვითხრობს ჩვენებურ სოფლის ვითარებაზე, მის სოციალ-პოლიტიკურ ცხოვრების პატარა სურათზე. ჩვენ აქ კარგად უნდა არ შევხვდეთ რასაც მოგუთხრობთ აქაურთაგან გარდმოცემულს, აღწერილს მხოლოდ ფაქტს: გიორგი ლაშას მოსწონებია არღუთა-შვილის ასული. ამდგარა და ხასად დაუთხვანო. იმ დროს გურჯანის ეს უბანი თავისუფალი გლეხებით ყოფილა დასახლებული. გიორგის იგი ხასის შვიტყად გამოუცხადებია. აქედან თვით უბანს დაერქვა ხასასო. გიორგის გარდაცვალების შემდეგ ხასამ ეს უბანი მიჰყვია აშხაბანს — ანდრონიკაშვილს. როდესაც ამ უკანასკნელს გლეხებისთვის გამოუცხადებია, ამიერიდან ახლა მე უნდა მეყმოთო, ხალხი აჯახებულა, ჩვენ ყმობა არა ვართ ჩვეული და არც ეხლა ვეყმოთო ვისმეო. მაშინ საქმე მორიგებით გადავებულა. გლეხებს თავიანთ ჯიბიდან გაუღიათ ის ფული, რაც აშხაბანის გაელო სასყიდლად, და განთავისუფლებულან აუცილებელი ბატონყმური უღლისაგან. მიუხედავად ამისა, უბანს მაინც ძველი სახელი დარჩა: „სახასო“.

გურჯანში, სხვათა შორის, აღსანიშნავია უძველესი ტაძარი „ყველაწმინდას“. ტაძარი ლამაზად არის აგებული. მშენებელი ადგილას არის აგებული, ძველი მხატვრობის სიუხვე ერთგვარ საუნჯედ ჰხდის მას. აქ ერთი კედელი მუდამ სველია, თეთრი ცვარი ეფანავს. აქაც ხალხურ ლეგენდას უჩენია თავი: „შვიანო გის გამო აუშენებიათ ეს ტაძარი ამ უდაბურს ადგილას, წყალი არსად იყო. განგებით ხუროთმოძღვარს მოჰვლენია ირმის მთელი ჯოგი და მათი რძით აურევიანებია ქვიშა და კირი. აი, სწორედ ეს რძეა, რომ კედლიდან ეფანავსო. ხალხს სჯერა მისი სასწაულომოქმედება. თუ ქალს ძუძუ გაუშრება, აქ უნდა მოვიდეს, ილოკოს, კედლის ცვარი ძუძუს თავზე წაისვას და გაიკურნებაო. ტაძარი მრავალ მხრით არის საინტერესო და გრანდიოზულ სანახაობას წარმოადგენს.

(შემდეგი იქნება.)

თვლით სჩანს. „ტაძარი“ შედარებით დიდ მაღლობ სერს უფრო ჰგავს, ვინც მთასა. ეს სახელი ამ მთას, უნდა ვიფიქროთ, შემდეგში დარქმევია, რადგანაც დანგრეული ტაძარი, რომლის კედლები თითქმის კაცის სიმაღლის ოდენაა, სრულიად სჩანს უფენლად. ტაძარი სპონტიკოს ქვისაგან არის ნაშენი, ტაძრის ირგვლივ მიწაში ნაშენები ქვის სახლების საფუძვლები მოსჩანს და გარშემო თითქმის ნათალი ქვები ჰყრია. დანგრეული ტაძარი პატარა ზომისაა, სამკვეთო უფენლად არის — დაურღვეველია. შიგ ხის ჯვარი დგას. დღეს ყველასაგან მივიწყებულია ეს ადგილი და სანახირედ არის გადატყუებული. „სახელარი“, სადაც ნაქალაქები და ბევრი ნასოფლარია, ქალა ადგილია, ყველა კუთხიდან მაღალი მთების წვერობები დასცქერის. დღეს დღეობით აქ ოციოდე მოსახლეა ს. ლეღინიდან გადმოსული და აქ ხენა-თესვას მისდევენ და ცხოვრობენ. აქვე ზაფხულობით სცხოვრობენ შორაპნის მახრის ტყის უფროსი (ჩახხუმი) ბ. მაისურაძე. „სახელარი“ უფრო აშკარად სჩანს უწინდელი სიცილხლის ნიშნები. ადგილები ნაჭრებად არის დაყოფილი, დიდი, მაღალი, ხავსოკიდებული, ქვის სამხრები. არის გაყვანილი ქვით მოკეცილი დიდი საურმე გზები, ერთ დიდ ნასოფლარში არის დანგრეული საყდრის კედლები. „რკინის ჯვარი“ ყველა აქაური მთების ბატონია იმბრო, რომ ყველაზე მაღალია. ხშირად მის კალთებში ივლის-ავგისტოში გზედეთ ხოლმე თოვლს. თავის სახელწოდება, აქაურების რწმენით, ანდრია პირველწოდებულისაგან აქვს მიღებული. აწყვერში მიმავალმა ანდრია მოციქულმა რამოდენიმე ხნით ამ მთაზე დაიხვეწა, ამბობენ აქაურები; ბოლოს ერთ მის მაღალ სერზე რკინის ჯვარი დაასო და გზას გაუდგაო. დღეს ჯვარი არსად სჩანს, მაგრამ ჯვარის არსებობას ამ მთაზე მოხუცებულნი ნამდვილად ამტკიცებენ. „ტაბა“ ერთი საუკეთესო ადგილია აქარ მთებ შორის. ისეთი ვაკეა, როგორც ხელის გული. აქედან გამომდინარეობს წმინდა და სასმელად გამორიელი მოზრდილი ტბის წყალი. „ტბის“ ბოლოში თვალუწვდენელ სურნელოვან ფიჭვნარში ამაყად გამოიყურება „ტბის“ დანგრეული ეკლესიის კედლები. ეს ეკლესია ბევრად უფრო დიდია „ტაძრის“

და „სახელარისაზე“. აქ, ძველი სიცილხლის ნაშენებ, მცირე მდგრეულ ეკლესიის კედლები, ვაჭრისაგან ხეხილის ბაღს წარმოადგენს. აქ ყოველგვარი ხეხილის ნიშნებია, რაც კი საქართველოში ხეხილობს. ეს ადგილი უფრო ფერდობიანი და თბილია და ჩვენ ძველებსაც ბალ-საყინედ ჰქონებიათ. „ფიქალა“ უკანასკნელი სოფელია შორაპნის მახრისა. აქედან ახალციხის მახრის იწყება. პატარალებს მოსახლეობა და საყდარი ფიქალაში ჰქონებიათ. ამ საყდრის დღეს მხოლოდ ნანგრევები მოსჩანს და მეტი არაფერი. ყველა აღწერილი ნასოფლარები (დღეს მთებდა ქველნი) და საყდრები ერთი ერთიანეთზე კარგად მოხდილი მანძილით არიან დაშორებული. „ტაძარიდან“ „სახელარიდან“ ხუთი ვერსი იქნება. „სახელარიდან“ „რკინის ჯვარს“ ათ ვერსამდე იქნება; „რკინის ჯვარს“ და „ტბას“ შორის შვიდი-ექვსი ვერსი მაინც იქნება. „ტაბა“, „პატარა“ და „ფიქალა“ უფრო ახლო-ახლოს არიან ერთი-ერთი მანეთზე. დღეს ყველა ეს ადგილები საძოვარ მინდვრებად არიან გადაქცეულნი და სრულიად არაფერ არ ზრუნავს იმის გაგებას, თუ რომელ საუკუნეში იყო აქ სიცილხე და მოსახლეობა. რა მოუვიდათ, ან რა დემარათთ იმ ჩვენ ძმებს, რომლებიც აქ იღვწოდნენ და ცხოვრობდნენ. ან და როგორ ახერხებდნენ ისინი აქ ცხოვრებას, როდესაც აღწერილ ადგილებში ენკენისთვით დაწყებული მისის დამღვებამდის თითქმის ყოველ წლებით თოვლი ძვეს.

სულითა და გულთა ვსთხოვ ქართველ ისტორიკოსებს, ეთნოგრაფებს და არხეოლოგებს ამ ზაფხულზე დაათვალიერონ ჩემ მიერ აღწერილი დანგრეული ეკლესიები, ადგილები და გზის მაჩვენებლობას თუ ისაპირობებენ და ისურვებენ — მე გაეწუგებ. მ. ფარცხანაძე.

კახეთის რკინის გზის მიმოსვლა (დრო ადგილობრივ საათით არის ნაჩვენები)

თბილისიდან გარის: ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით; უკან ბრუნდება: სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით.

თბილისიდან გარის: 8 ს. 13 წ. დილ. ნავთულ-ამიერ-კავ. 8 „ 40 „ „ ნავთულ-კახეთ. 8 „ 58 „ „ ვახიანიდან 10 „ 06 „ „ ივრიდან 21 „ 15 „ „ საგარეჯოდან 11 „ 58 „ „ ბაღდათიდან 12 „ 58 „ „ ელანდანი 2 ს. 16 წ. საღ. გურჯანიდან 3 „ 37 „ „ კარდნახიდან 4 „ 12 „ „ წნორის-წყალზე 4 „ 44 „ „

გურჯანიდან-თელავამდე № 7. გურჯანიდან 3 ს. 42 წ. საღ. ვახიანიდან 4 „ 33 „ „ თელავში 5 „ 27 „ „

თბილისიდან გარის: წნორის-წყალიდან 8 ს. 58 წ. დილ. კარდნახიდან 9 „ 41 „ „ გურჯანიდან 10 „ 24 „ „ მელანდიდან 11 „ 39 „ „ ბაღდათიდან 12 „ 58 „ „ საგარეჯოდან 2 „ 80 „ „ ივრიდან 2 „ 50 „ „ ვახიანიდან 3 „ 55 „ „

თავისი გრეფული ამ. კეგელიძე გეოგრაფიკული და სტატისტიკური მონაცემები საქართველოსათვის. ტომი 9, ტელეფონი № 712. განყოფილება ავსტრალია კახეთის ქუჩა, საკუთ. ხაზ. № 7. ტელეფონი № 712.

და „სახელარისაზე“. აქ, ძველი სიცილხლის ნაშენებ, მცირე მდგრეულ ეკლესიის კედლები, ვაჭრისაგან ხეხილის ბაღს წარმოადგენს. აქ ყოველგვარი ხეხილის ნიშნებია, რაც კი საქართველოში ხეხილობს. ეს ადგილი უფრო ფერდობიანი და თბილია და ჩვენ ძველებსაც ბალ-საყინედ ჰქონებიათ. „ფიქალა“ უკანასკნელი სოფელია შორაპნის მახრისა. აქედან ახალციხის მახრის იწყება. პატარალებს მოსახლეობა და საყდარი ფიქალაში ჰქონებიათ. ამ საყდრის დღეს მხოლოდ ნანგრევები მოსჩანს და მეტი არაფერი. ყველა აღწერილი ნასოფლარები (დღეს მთებდა ქველნი) და საყდრები ერთი ერთიანეთზე კარგად მოხდილი მანძილით არიან დაშორებული. „ტაძარიდან“ „სახელარიდან“ ხუთი ვერსი იქნება. „სახელარიდან“ „რკინის ჯვარს“ ათ ვერსამდე იქნება; „რკინის ჯვარს“ და „ტბას“ შორის შვიდი-ექვსი ვერსი მაინც იქნება. „ტაბა“, „პატარა“ და „ფიქალა“ უფრო ახლო-ახლოს არიან ერთი-ერთი მანეთზე. დღეს ყველა ეს ადგილები საძოვარ მინდვრებად არიან გადაქცეულნი და სრულიად არაფერ არ ზრუნავს იმის გაგებას, თუ რომელ საუკუნეში იყო აქ სიცილხე და მოსახლეობა. რა მოუვიდათ, ან რა დემარათთ იმ ჩვენ ძმებს, რომლებიც აქ იღვწოდნენ და ცხოვრობდნენ. ან და როგორ ახერხებდნენ ისინი აქ ცხოვრებას, როდესაც აღწერილ ადგილებში ენკენისთვით დაწყებული მისის დამღვებამდის თითქმის ყოველ წლებით თოვლი ძვეს.

სულითა და გულთა ვსთხოვ ქართველ ისტორიკოსებს, ეთნოგრაფებს და არხეოლოგებს ამ ზაფხულზე დაათვალიერონ ჩემ მიერ აღწერილი დანგრეული ეკლესიები, ადგილები და გზის მაჩვენებლობას თუ ისაპირობებენ და ისურვებენ — მე გაეწუგებ. მ. ფარცხანაძე.

რედაქტორ-გამომცემელი

სადასრ. შანთიაშვილი

თელავიდან-გურჯანამდე № 8. თელავიდან 8 ს. 54 წ. დილ. ვახიანიდან 9 „ 25 „ „ გურჯანში 10 „ 07 „ „

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მიმოსვლა (დრო ნაჩვენებია თბილის. საათით)

თბილისიდან გარის: № 3 ბაქოდან 12 ს. 54 წ. დილ. № 4 ბათომიდან 15 ს. 55 წ. საღ. № 5 ბაქოდან (სწრაფი) 7 ს. 41 წ. საღ. № 10 ბათომიდან 9 ს. 51 წ. დილ. ჯუღდიდან 6 ს. 53 წ. დილ. ბორჯომიდან 7 ს. 25 წ. დილ.

თბილისიდან გარის: № 3 ბათომისკენ 1 ს. 45 წ. დილ. № 4 ბაქოსკენ 7 ს. 8 წ. საღ. № 6 ბაქოს (სწრაფი) 12 ს. 8 წ. დილ. № 9 ბათომისკენ 8 ს. 53 წ. საღ. ჯუღდისკენ 10 ს. 23 წ. საღ. ბორჯომისკენ 3 ს. 29 წ. დილ.

თავისი გრეფული ამ. კეგელიძე გეოგრაფიკული და სტატისტიკური მონაცემები საქართველოსათვის. ტომი 9, ტელეფონი № 712. განყოფილება ავსტრალია კახეთის ქუჩა, საკუთ. ხაზ. № 7. ტელეფონი № 712.